

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมนะ วันนี้วันพระ วันพระ วันโกนเป็นวันแสวงบุญกุศลของ
ชาวพุทธ ถ้าชาวพุทธ วันพระ วันโกนเป็นวันนัดหมายให้เราไปทำบุญกุศลกันๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงไปอย่าซ้อนทาง
กัน อย่าซ้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนัก”

เราจะมีฐานะสูงต่ำมากมายขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่หัวใจเราเราร้อน หัวใจเราเราร้อน ถ้า
คนทุกข์คนจนก็เราร้อนเพราะความขาดแคลน คนมั่งคนมีก็เราร้อนเพราะการจะรักษาสมบัติ
ของตน คนที่ไม่ได้ตั้งสมาธิความปรารถนาก็มีความบีบคั้นในหัวใจ คนที่มีสมาธิความปรารถนา
แล้วก็อยากจะได้มากไปกว่านี้ มันก็มีแต่ความแสวงหา นี่มันเราร้อนๆ เราร้อนเพราะกิเลส
ตัดหาความทะยานอยากมันบีบคั้นหัวใจ เห็นไหม

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีสังฆธรรมๆ ถ้าสังฆธรรมขึ้นมา แก้วน้ำเขา
เอาไว้ใส่น้ำ จานเอาไว้ใส่อาหาร

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเขาไว้ใส่อะไร หัวใจเขาต้องการอะไร เวลาแสวงหามาๆ หัวใจ
ต้องการปรารถนามามากมายมหาศาล เวลาพระบิณฑบาตมา ๕ บาตร ๑๐ บาตร เวลาฉันแล้ว
ก็ฉันแค่อิ่มเดียวเท่านั้นนะ

พระบิณฑบาตมา ๕ บาตร ๑๐ บาตรแล้วจะฉันให้หมดๆ สมความปรารถนา สมความ
หิวความกระหายที่มันแสวงหาที่มันต้องการ แล้วเอามาถึงพยายามจะฉันให้สมใจอยากๆ สมใจ
อยากไหม...เป็นไปไม่ได้

นี่ไง ร่างกายมันก็มีความสุขความระงับมาได้เพียงเท่านี้ แต่หัวใจ หัวใจมันไม่มีขอบเขต
มัน มันต้องการความแรงปรารถนาของมัน มันจะสะสมของมันให้ล้นฟ้า

ล้นฟ้าขนาดไหนมันก็ไม่พอใจมันห rokok มันพอใจมันไม่ได้ห rokok ตัณหามันล้นฝั่งๆ กิเลส ตัณหาความทะยานอยากมันล้นฝั่ง มันเป็นไปไม่ได้ สิ่งนี้เป็นไปได้ๆ เราไปวัดไปวากันมา เราจะ สูงส่งขนาดไหน เราจะขาดแคลนขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่จิตใจเรายังใหญ่ ถ้าจิตใจเรายังใหญ่ เรามีสติปัญญาของเราเนะ เราเท่าทันหัวใจของเรา

แก้วเขาเอาไวใส่ น้ำ หัวใจเขาได้ใส่ สัจธรรมๆ

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนห้างสรรพสินค้า คนทุกข์คนจนขึ้นมา ทำไมเราทุกข์เราจนขนาดนี้ ทำไมเราอยากแค้นขนาดนั้น ความอยากแค้นขึ้นมา เราทำสิ่งใดมาเรา ถึงอยากแค้นขนาดนี้ หน้าทีการงานเราก็แสวงหาของเราเนะ

เวลาคนทุกข์ คนจน คนตงงาน เขาแสวงหาการงานของเขา เวลาแม่ลูกอ่อน แม่ลูกอ่อน ไม่มีนมให้ลูกกิน อุตุส่าห้ไปลักนมมาเพื่อจะมาบ่อนลูก ทำไมเราทุกข์อยากขนาดนั้น ทำไมเรา ทุกข์อยากขนาดนั้น ถ้ามันความทุกข์อยากขนาดนั้น มันทุกข์อยากมันบีบคั้นหัวใจ ถ้าเป็นกิเลส ตัณหาความทะยานอยากมันก็น้อยเนื้อต่ำใจ มันก็คิดเหยียบย่ำหัวใจของมันเนะ มันยังบีบคั้นใจ ของตนมันเต็มมหาศาลเลย

แต่ใจของคนที่มีธรรมๆ เนะ ถ้าเราทุกข์อยากขนาดนี้มันต้องมีคนมีน้ำใจกับเราบ้าง เรา กล้าพูดกับใครก็ได้ว่าเราขาดแคลนขนาดนี้ เราไม่มีนมให้ลูกเรากิน

ทุกคนที่ช่วยเหลือเจือจาน จิตใจของคนที่มีน้ำใจมีมากมายมหาศาล แต่เขาก็ไม่กล้า เหมือนกันว่าเขาจะหยิบยื่นให้ใคร เพราะหยิบยื่นให้ใคร มันจะเป็นคุณหรือเป็นโทษก็ไมรู้ คนที่ จะมาหลอกมาลวงก็มี เห็นไหม

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา คนที่ถ้ามันมีธรรมๆ ไร มีธรรมขึ้นมาเรามีสติของเรา ทำไมเราทุกข์ ยากขนาดนี้ ทำไมคนอื่นเขาไม่ทุกข์อยากขนาดเรา นี่เราบอกเขาได้ เราบอกเขาได้ เราแสวงหาได้

แล้วฝรั่ง เรามีพระเป็นฝรั่ง เวลาพระฝรั่งเขามาบวช เขาบอกเขาไปเที่ยวอินเดีย เวลา เพื่อนเขาบอกเลยเนะ ถ้าเอ็งไปเมืองไทยเนะ เวลาเอ็งขาดแคลนให้เข้าวัดๆ

ฝรั่งมันยังแนะนำกันเลยเนะ ถ้าเอ็งเงินหมดนะ ให้หันหน้าเข้าวัด วัดนะเป็นที่พึ่งพาอาศัย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันทุกข์จนเข็ญใจขึ้นไป ไปวัดไปวาขึ้นมา อย่างเช่นถ้ามาวัดเราตอนเช้ามีอาหารให้ทานแน่นอน มีอยู่พร้อม แต่มีอยู่พร้อมขึ้นมา วัด วัดของเราเป็นวัดปฏิบัติ เราต้องการความสงบความสงบใจใหม่

เราต้องการความสงบใจ ถ้ารับไปแล้วถ้าควบคุมเสียงได้ ควบคุมความกระทบกระเทือนกันได้ ควบคุมที่จะไปกวนบ้านกวนเมืองกวนให้คนที่เขาจะปฏิบัติภาวนาของเขาไม่ให้เขาได้รับการกระทบกระเทือน เราก็ให้พักอยู่ได้ แต่ถ้าเขามาส่งเสียง เขามาทำความกระทบกระเทือนกับผู้ที่มาประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ความดีงามที่ละเอียดขึ้น ความดีงามที่ดีกว่านี้ใช่ไหม

การเราเกี่ยวพันกันด้วยวัตถุมันก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ การเกี่ยวพันกันด้วยหัวใจ ด้วยคนให้มีสติมีปัญญา ให้คนพัฒนาขึ้นมา ให้คนเขาเห็นหัวใจของเขา เวลาที่มีมรรคมีผลขึ้นมาในใจมันเป็นความดีอีกเรื่องหนึ่งนะ ความดีที่ละเอียดขึ้นไป คนที่กระทำมันมีมหาศาล เราถึงจะต้องมีขอบมีเขตไป

ถ้าไปวัดไปวา วัดที่อื่นเขาสะดวกสบายของเขา วัดหลวงพอทำอะไรไม่ได้เลย ทางจงกรม นั่งสมาธิให้ทำทั้งวันมันไม่ทำ

ทางจงกรมอุตสาห์สร้างให้ เวลานั่งสมาธิ ให้ทำทั้งวันเลย นี่ไง ทางที่กว้างขวาง ทางที่กว้างขวางของนักปฏิบัติใจ เวลาปฏิบัติ หน้าที่ของเราก็เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาสิ นี่ทำของเรา

ถึงเวลาแล้วข้อวัตรปฏิบัติเราทำพร้อมกันทำร่วมกัน เสียงมันก็ไม่กระทบกระเทือนใจใหม่ นี่เวลาเขาจะภาวนา เราก็จะตีตาด เวลาเขาจะตีตาด เราก็นั่งสมาธิ แล้วกับบอกนี่มันขัดแย้งกันๆ มันขัดแย้งกันเพราะว่าเราไม่ร่วมมือกัน ถ้ามันร่วมมือกัน ข้อวัตรปฏิบัติทำพร้อมกันมันก็ไม่กระทบกระเทือนกัน

นี่เวลามันเป็นจริงๆ วันพระ ถ้าพระเป็นผู้ประเสริฐ หัวใจที่มันประเสริฐนะ มันประเสริฐธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เธออย่าไปช้อนทางกันนะ โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนัก”

เวลากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันบีบคั้นหัวใจของคนมันเจ็บช้ำน้ำใจนัก แล้วมันจะหาทางออกๆ หาทางออกอย่างไร

เราว่ามันคงในชีวิตใช้ใหม่ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุดเท่านั้น เวลามาเรา มาเรา มาจากไหน ถ้าเราไม่มีบุญกุศลขึ้นมา เราไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์หรือก เวลาเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน สูงต่ำดำขาวมันแตกต่างกัน เวลามันแตกต่างกัน แตกต่างกัน ด้วยอำนาจวาสนาของคน

เวลาอำนาจวาสนาของคนเวลาทำขึ้นมาแล้ว เวลาแตกต่าง พระโพธิสัตว์เกิดเป็นกวาง พระโพธิสัตว์เกิดเป็นกระต่าย นี่พระโพธิสัตว์ๆ เวลาเกิด เวลาเกิดขึ้นมาท่านยังเกิดเป็นสัตว์ เวลาเกิดเป็นสัตว์ เวลาเสวยภพเสวยชาติ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเกิดสูงเกิดต่ำๆ เราก็เคยเกิดดีเกิดงามมาเหมือนกัน ถ้าไม่เกิดดีเกิดงามมาเหมือนกัน มันมีความคิดใจ เวลาความคิด ความคิดของคน มาตรฐานของคน สิ่งนี้มันเกิดมาจากพันธุกรรมของจิตๆ ถ้าพันธุกรรมของจิตที่มันสร้างสมมาดีงามๆ ถ้าดีงามขึ้นมามันดีงามในหัวใจขึ้นมา แล้วเราจะทำคุณงามความดี ทำคุณงามความดีเพื่อสะสมเข้ามาในใจนี้

เวลาใจนี้ทำบุญกุศลฝังดินไว้ๆ ฝังดินไว้ก็ฝังดินไว้ ฝังในเจตนาของเรา ฝังไว้ในหัวใจของเรา ถ้าฝังในหัวใจของเรา เพิ่มพูนของเราขึ้นมา

แล้วบอกว่า ถ้าเทศนาว่าการอย่างนี้ก็บอกว่า พระเป็นลูกตุ้มสังคัม พระจะเอารัตเอาเปรียบไป

มันเป็นข้อเท็จจริง มันเป็นข้อเท็จจริง ทาน ศีล ภาวนา มันเป็นข้อเท็จจริง การเสียสละ มันไม่ได้เสียสละที่วัตถุอย่างเดียวยังสิ้น เวลาเสียสละ ผู้ที่มีสติปัญญา เขาให้ธรรมเป็นทานๆ มีองค์กรต่างๆ เขาให้การศึกษา สภาพแวดล้อมเขาดูแล นั่นนะสิ่งนั้นมันไม่ใช่วัตถุ เขาให้สติให้ปัญญา ให้ความรู้คน ให้คนพัฒนาขึ้นมา สิ่งที่เป็นการกระทำทำให้ภัยต่อกัน นี่การให้โดยน้ำใจมันมหาศาลกว่านั้น

ถ้ามันไม่มีการฝึกฝน เริ่มขึ้นมาจากการเสียสละวัตถุ มันจะไปเสียสละในหัวใจ เสียสละการกระทำ เสียสละความรู้ เสียสละให้โอกาสคน มันทำมาจากไหน

เวลาทำขึ้นมา การเสียดสละมันเสียดสละมาจากทาน ความปรับสังคมิให้มีน้ำใจต่อกัน ให้สังคมิเป็นสาธารณะ สังคมิที่รุ่มเย็นเป็นสุขใจ แล้วถ้ารุ่มเย็นเป็นสุขแล้ว เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา เอาจริงเอาจังขึ้นมา ทาน ศีล ภาวนา

ผู้มีศีลๆ ศีลคือความปกติของใจ ใจมันมีความปกติสุขของมัน ใจมันไม่เดินไม่รอน ไม่ลั่นฝ่ง คำว่า “ลั่นฝ่งๆ” หมายความว่า ความคิดมันไม่มีจบไม่มีสิ้น มันคิดไม่มีขอบมีเขต มันลั่นฝ่งมันลั่นไปเรื่อย ลั่นไปจนไม่เป็นประโยชน์กับเรา

ถ้ามันมีความปกติของใจ ถ้าความคิดก็คิดในขอบในเขต คิดในคุณงามความดี คิดในการกระทำ ความคิดนี้มันเป็นประโยชน์ ถ้ามันศีลคือความปกติของใจ ถ้าปกติแล้วเราเป็นคนที่ดีขึ้น

เวลาเราเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน เวลาในครอบครัวใดก็ได้แล้วก็อยากให้ลูกหลานเรามีหน้าที่การงาน ให้มีวิชาของเขา มีอาชีพของเขา เพื่อดำรงชีพของเขา

จิตของเราๆ เราพึ่งพาอาศัย เป็นผลของวิญญูะ เป็นผลของเวรของกรรม แล้วแต่กรรมมันจะให้ผล เรากระเซอะกระเซิงไปในธรรมชาติ เวลาฝนตกแดดออกมีแต่ความร่ำร้อน เวลาเราไปที่ไหนแล้วเราต้องมีที่พึ่งพาอาศัย เราจะปลูกบ้านปลูกเรือนของเราไป นี่คือจิตใจของเรา นี่ทาน

ศีล เวลาศีลคือความปกติของใจ หายใจเข้านี่กพุท หายใจออกนี่กโร หัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันไม่ร่ำร้อนไม่ร้อน ไม่กระเซอะกระเซิง ไปในป่าเขาถ้ำเนาไพรมันมีที่พึ่งอาศัยของมัน

แล้วเวลาที่พึ่งที่อาศัยของมัน กับที่อื่นพึ่งไม่ได้เลย กับหัวใจของตน เพราะจิตมันสงบไป หายใจเข้านี่กพุท หายใจออกนี่กโร ทำให้ได้

มันเปรียบเทียบได้กับความพะรุงพะรัง ความคิด ความบีบคั้น ที่หัวใจมันร่ำร้อนนัก หัวใจที่มันร่ำร้อนนักแล้วมันวางภาระสรรพสิ่งทั้งหมดได้ มันวางภาระที่แบกหามความร่ำร้อนนั้น มันวางภาระความวิตกกังวลทั้งหมด มันวางภาระในความลึงเลสงสัย คิดดูสิว่ามันจะมีความสุขแค่ไหน

ถ้ามีความสุข ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ใครทำความสงบของใจได้ ใครทำสมาธิได้เปรียบเหมือนมีบ้านมีเรือนหลังหนึ่ง มันมีที่พึ่งที่อาศัย ไม่ใช่คนเร่ร่อน คนไม่มีที่พึ่งอาศัยเร่ร่อนไปหมด เร่ร่อนไปในอะไร

เวลาหลงป่าก็เร่ร่อนไปในป่าในเขาไซ้ใหม่ อันนี้มันก็หลงไปในความรู้สึกนึกคิดใจ หลงเข้าไปในจินตนาการใจ จะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนี้ จะเป็นอย่างนั้น แล้วใจก็เร่ร่อนไปกับมัน ใจนี้มันเร่ร่อน มันไปทั่ว มันเป็นความทุกข์ความยาก นี่ใจ มันเร่ร่อน

หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ มันวางหมดเลย ภูไม่ตามมิ่งแล้ว ความคิดทั้งหลาย ภูไม่ตามมิ่งไปแล้ว นี่มันอยู่ของมันโดยทรงตัวของมัน มันทรงตัวของมันได้ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะที่รักษา การทรงตัวของมันได้

จิตนี้พึ่งตัวเองไม่ได้ ต้องเกาะเกี่ยวกับอารมณ์ไปเรื่อยๆ จิตนี้พึ่งตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยคนอื่นทั้งนั้น ทั้งๆ ที่มันมีคุณค่านะ

จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส ปฏิสนธิจิต จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งทีละเหยียดที่สุด สิ่งทีมนุ่มนวลที่สุด สิ่งทีเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาเกิดเป็นลูกใคร หลานใคร บ้านใคร ตระกูลใคร ชาติใด มันถึงจะเกิดเป็นคนคนนั้น

แต่สิ่งทีเกิดกับคนคนนั้น ที่มันละเหยียดลึกซึ้งที่มันมีคุณค่า แต่มันพึ่งตัวมันเองไม่ได้ มันต้องอาศัยเกาะเกี่ยวสัญญาอารมณ์ทั้งสิ้น

เวลาเราหายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ มันก็เป็นคำบริกรรม มันก็เป็นความคิดนั้นแหละ แต่ความคิดนี้พุทธานุสติ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงพระธรรม ระลึกถึงพระสงฆ์ พุทธธานุสติ อัมมานุสติ สังฆานุสติ นีออนุสติ อนุสติอยู่กับพระพุท พระธรรม พระสงฆ์ เราฝึกหัด ฝึกหัดจนมันมีที่เกาะ

มันไม่ต้องไปเกาะเกี่ยว หลงป่าก็หลงแต่ป่าเขาลำเนาไพร หลงความรู้สึกนึกคิด หลงในบาปในกรรมของตน หลงไปทั่ว

หายใจเข้านี่ก็พุด หายใจออกนี่ก็โถ ภูไม่หลงไปกับเชิงแล้ว มันทรงตัวมันได้ ถ้าทรงตัวมันได้ มันปล่อยวางสิ่งต่างๆ ทั้งหมด ไม่ต้องมาบอกว่าสมาธิมันจะเป็นอย่างนั้น สมาธิจะเป็นอย่างนั้น

สมาธิก็คือสมาธิไง แล้วสมาธิมันมีความสุขด้วย แล้วสมาธิมันมหัศจรรย์ด้วย แล้วก็อยากได้อย่างนี้ตลอดไปด้วย แล้วไม่ได้อะไรเลยด้วย เพราะอะไร เพราะความอยากได้นั้นก็หลงอีกแล้ว

แต่เวลาหายใจเข้านี่ก็พุด หายใจออกนี่ก็โถ อยู่กับตัวมันเองๆ คนที่ชำนาญจะรู้หมด กำหนดบ้าง เป็นสมาธิได้ กำหนดเลย ถอยออกมา เป็นสมาธิ ไม่คิด ไม่คิดแต่มีสติ ไม่คิด มีความรู้สึกสมบุรณ์

ไม่คิดไม่ใช่หลับ ไม่คิดไม่ใช่ตกวังก์ ไม่คิดไม่ใช่ปฏิเสธ ไม่คิดไม่ได้สร้างอารมณ์ใหม่

นี่ไง หลงป่าเขาลำเนาไพรนั่นก็เป็นความหลงอันหนึ่ง เวลาความว่างๆ ก็เป็นหลงอันหนึ่ง หลงไม่ให้คิดไง แต่สติสัมปชัญญะยืนตัวเองไม่ได้

แต่สัมผัสสมาธิมันมีสติมีปัญญาของมัน ถ้าไม่คิดแล้วมีสติสมบุรณ์ ความรู้สึกสมบุรณ์ มีความสุขสมบุรณ์ อู๋! มหาศาล มหัศจรรย์มากๆ

จากที่มันสิ่งที่มีคุณค่าที่สุด แต่มันแสดงตัวมันเองไม่ได้ มันอยู่ที่ตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยเกาะเกี่ยวไป อาศัยเวรอาศัยกรรมเกาะไปในวิภวัญๆ นี่ไง

แต่เวลามันมีสติมีปัญญาขึ้นมา มันบังคับของมันขึ้นมา พอมันบังคับขึ้นมา จิตตั้งมั่นๆ จิตตั้งมั่นแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาๆ มันจะเห็นความมหัศจรรย์ของธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สติ สมาธิ ปัญญา เห็นความมหัศจรรย์ของมรรค เวลามันเกิดมรรค

จิตดวงใดก็แล้วแต่ฝึกหัดไม่เป็น ทำอะไรไม่ได้ขึ้นมา มันจะไม่มีผลงานของมัน ถ้าไม่มีผลงานของมัน มันก็อาศัยไ้

ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีกำมือในเรา แบบหมดเลย แล้วเราก็ไปจดไปจำมา ลิขสิทธิ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ข้างนอก ไม่ใช่ของเรา

เวลาทำของเราขึ้นมาเอง ลิขสิทธิ์ของเรา เราทำของเราเอง ไม่มีเจ้าของ ไม่มีเจ้าของใคร มาต่อต้านอะไรได้ นี่มันเกิดขึ้นมาจากจิต จิตมันพิจารณาของมัน มันใคร่ครวญของมัน มันแยกแยะของมัน เวลาแยะแยะของมัน เวลามันคาย เวลามันปล่อย ใ้โฮ! ใ้โฮ! ใ้โฮ!

สัมมาสมาธิ สิ่งที่มีคุณค่า มีคุณค่าที่ตัวมันเองอยู่แล้ว เวลามันใช้ปัญญาๆ สิ่งที่มีมหัศจรรย์ๆ มันจะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของมันแล้ว เวลามันเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของมัน เห็นใหม่ โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนักแต่จิตใจดวงนี้มีความชื่นบานนัก จิตใจดวงนี้มีความอบอุ่น จิตใจดวงนี้เด่นชัดนัก จิตใจดวงนี้ครอบคลุมโลกธาตุ

จิตใจเวลานั่งสมาธิไปมันเกิดปิติ จิตนี้ใหญ่กว่าโลกธาตุนี้อีก โลกที่ว่ายิ่งใหญ่อะไร จิตมันครอบคลุมเลย ครอบคลุมในความรู้สึกเราคนเดียวนะ นั่งอยู่คนเดียวเท่านั้นแหละ แต่คนอื่นไม่รู้ด้วยหรอก

เวลามันครอบคลุมโลกธาตุไม่รู้หรอกมันเป็นอย่างไร ได้ยินแต่ในตำรา แล้วมาคิดกันก็จะสร้างยานอวกาศไปครอบ ไม่ได้เป็นความรู้สึกของตน ไม่ได้เป็นความเป็นจริงในใจของตน

จิตนี้เราร้อนนัก เราร้อนนักเพราะไม่มีสติไม่มีปัญญา ไม่มีความรู้ตามความเป็นจริง เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติเขามีสติ เขามีปัญญา เขามีประสบการณ์ในใจของตน รักษาใจอันนั้นได้ แล้วมันเป็นความจริงในใจอันนั้น นี่มันถึงไม่เราร้อน

เวลาโลกนี้เราร้อนนัก เวลาชาวพุทธๆ เวลาวันพระ วันโกนระลึกถึงเลย วันนี้จะไปวัดไปวาเพื่อความชุ่มชื่นของเราไว้บ้าง เหมือนกับวัยรุ่น วัยรุ่นนะ มันซื้อบัตรคอนเสิร์ต รอวันเวลาเลยแหละ ใ้คนนี้โบราณจะไปวัดๆ เราก็รอวันเวลาวันพระเลยแหละ นี่เวลาจิตใจที่มันเป็นธรรมๆ นะ จิตใจที่เป็นธรรม

วัยรุ่นมันซื้อบัตรคอนเสิร์ตแล้ว มันรอเลยละ เรียกร้องเลย อยากไป มันครีครึ้นของมัน นั่นเป็นเรื่องโลกๆ สิ่งที่เป็นโลก

แต่สิ่งที่เป็นธรรมๆ ธรรมมันจะเป็นความจริงของมัน ถ้าใจเป็นธรรมนะ จิตใจที่มีหลักมีเกณฑ์เขาจะแสวงหาของเขา เขาจะทำงานของเขาเพื่อประโยชน์กับเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา ประโยชน์เพื่อหัวใจของเรา สัจธรรมมันเป็นความจริง

เราเป็นสมมุติ สมมุติขึ้นมาชั่วคราวชั่วคราว ความเป็นจริงที่ยั่งยืน แล้วเราจะแสวงหาอันนั้น แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติอย่างนั้น ขวนขวายอย่างนั้น ให้เป็นโน้ใจของเราเอง